

‘Voordeel Flex Fertilizer weegt op tegen hogere kosten’

De enige reden die Theo Folmer kan bedenken waarom hij met de vloeibare kunstmest van Flex Fertilizer zou stoppen is de prijs. „Het moet wel betaalbaar blijven.” Ook al is de prijs hoger dan van korrelmeststoffen, de voordelen zijn altijd nog groter, zegt de melkveehouder in Lunteren.

Folmer melkt 50 koeien op 30 hectare, houdt 6.000 biologische legkippen en doet loonwerk voor andere boeren, onder andere het uitrijden van vloeibare meststoffen met een veldspuit met speciale doppen. Dit jaar al 400 hectare. Alles draait bij hem om de kwaliteit van het grasland. „Die moet optimaal zijn, wil je met je koeien het beste resultaat kunnen bereiken.”

Voor Folmer is het duidelijk dat Flex Fertilizer goed is voor bodem en bodemleven, de weerstand van het gras verbetert en tot hogere grasopbrengsten leidt. „Nergens zo’n snee als op de Flex-percelen.” Ook de weerstand tegen ziekten en schimmels in het gras neemt volgens hem toe. De analyses van de kuil kunnen zich op zijn bedrijf goed handhaven, terwijl er door andere boeren wordt geklaagd over het teruglopen van de voedingswaarde en eiwitgehalten.

Goede keuze

De Lunterse melkveehouder werd twee jaar geleden op het spoor van vloeibare kunstmest gezet door een ander loonwerker die er mee adverteerde. Bij zijn schoonvader zag hij het effect voor hij besloot Flex Fertilizer voor de veehou-

Melkveehouder Theo Folmer (links) in Lunteren en Flex-vertegenwoordiger Aart-Jan van der Wind zijn het eens: de kwaliteit van grasland moet optimaal zijn. Foto: Wiebe Dijkstra

derij in te zetten. Een goede keuze, oordeelt Folmer, zolang het prijsverschil met kalkammonsalpeter niet meer dan 150 euro bedraagt.

Het prijsverschil wisselt, legt Aart-Jan van der Wind van mengvoerb企业

Wolswinkel in Leusden uit. Dat komt omdat er nog wel eens met de KAS-prijs wordt gestuurd, KAS is veel meer afhankelijk van de energieprijs. Hij denkt dat het prijsverschil tussen de 75 en 150 euro per hectare ligt. „Als je met vloeibare meststof 10 procent meerop-

brengst haalt, heb je het al terugverdiend”, beaamt Folmer.

Als Folmer zou stoppen met Flex-mest, stapt hij gegarandeerd over op een ureummeststof. „Daarvan zie je de voordelen als je vloeibare kunstmest

gebruikt. Je kunt het vroeg uitrijden en het spoelt niet uit omdat het in korte tijd is gebonden aan het kleihumuscomplex in de bodem. Elk voorjaar zien we daar wéér de voordelen van.”

Stimuleren

Folmer gebruikt vloeibare kunstmest om de opbrengst en de kwaliteit van de eerste en de tweede snee te stimuleren. Omdat die in de kuil gaan voor het melkvee. De najaarsneden zijn bestemd voor het jongvee. Dit jaar ging bij hem de eerste drijfmest, 24 kuub, er eind februari over. Gevolgd door een tweede gift van 16 kuub eind mei. Na de derde snee werd 14 kuub uitgereden en aan het eind van het seizoen nog eens 10 kuub. „We kiezen er voor om niet te veel en te vroeg mest uit te rijden en bij de start van het groeiseizoen meer te profiteren van vloeibare kunstmest, terwijl we in de herfst wat langer doorgaan met drijfmest.” In de herfst worden ook humuszuren ingezet om het gras sterker de winter in te laten gaan. „Hoe beter de wortelontwikkeling hoe meer je ook de uitspoeling van drijfmest voorkomt”, zegt Van der Wind.

De Flex Fertilizer betreft Folmer van mengvoerb企业 Wolswinkel in Leusden, die de producten van Agriton en Agro Vital verkoopt. Het gaat om Flex 24+S, met 24 procent stikstof, 7 procent zwaveloxide en een beetje fosfaat. „Daar zijn we voorzichtig mee omdat er genoeg fosfaat in deze zandgrond zit”. Afgelopen jaar is er door Wolswinkel Flex verkocht aan 20 à 25 veehouders.

Wolswinkel in Leusden gaat voor kwaliteit

Krachtvoerproducent Maarten Wolswinkel (links) en medewerker Aart-Jan van der Wind bij hun bedrijf in Leusden. Foto: Wiebe Dijkstra

Mengvoerb企业 Maarten Wolswinkel verkiest kwaliteit boven kwantiteit. „Niet de grote zal winnen van de kleine, maar de snelle van de langzame.” Het bedrijf J.J. Wolswinkel Veevoerders in Leusden zit al drie generaties in de familie. Jaarlijks wordt zo rond de 20.000 ton aan krachtvoer geproduceerd, met name voor de melkveehouderij. „Ja, daar kunnen we een boterham mee verdienen.”

Het bedrijf werd gesticht door grootvader Job Wolswinkel. De molen die het graan maalde, is in de oorlog door Nederlandse militairen in brand geschoten en niet herbouwd. Daarvoor in plaats kwam een grote dieselmotor. Of hij nog wil groeien? Wolswinkel: „Dat is geen doel op zich, we zien wel wat op ons pad komt. Ons bedrijf heeft een regionale functie en daar spelen we zo goed mogelijk op in.”

Korte lijnen

In 1990 nam Wolswinkel het collega-bedrijf De Eersteling over. „De groei die we de afgelopen jaren meemaakten was voornamelijk autonoom en door verbreding van het assortiment. Vanwege de niet al te grote bedrijfsomvang hebben we korte lijnen. Dat heeft veel

voordelen”, zegt Wolswinkel.

De productie van voer voor kippen en varkens is de laatste decennia overgenomen door die van maatvoerders voor melkvee. Daarnaast zijn vloeibare kunstmeststoffen in het leveringsprogramma gekomen, legt medewerker Aart-Jan van der Wind uit. „Daar springen we op in, omdat we het zien zitten in dit product, maar ook omdat er bij boeren behoefte is aan dergelijke producten. En daar komen we tenslotte op het erf.”

„Dat spoelt niet uit omdat het een bewerkte ureumstikstof is, het zorgt voor een eerdere uitstoeling van de grasmast in het voorjaar en het zorgt voor een betere kwaliteit van eiwit in het gras.”

Wolswinkel koos voor de producten van Agriton en Flex Fertilizer van

Agro-Vital. „Ons eerste product was Vulkamin, een boxstrooisel dat ammoniakvervluchtiging beperkt en mineralen toevoegt, zegt Van der Wind. Het gebruik leidt volgens hem tot drogere boxen met daardoor een lagere besmettingsdruk van schadelijke bacteriën. „Een prima kringloopproduct”, zegt hij.

In het leveringsprogramma zitten ook de andere producten van Agriton en dochterbedrijf Agro-Vital, zoals de effectieve micro-organismen als mestverbeteraar en EM Silage als toevoegmiddel aan gras- en maïskuil, zeeschelpenkalk en allerlei andere mineralenproducten.

Er bovenop

Wolswinkel was de eerste in de regio die vloeibare kunstmest onder de aandacht van veehouders bracht. Van der Wind noemt de belangstelling van de boeren voor Flex Fertilizer in het gebied serieus. „Wij zitten er bovenop omdat we een voortrekkersrol willen vervullen in kringloopdenken. We willen de werking aan iedereen uitlegen.”

Voor veel boeren is vloeibare kunstmest echter nog gewoon vloeibare kunstmest, terwijl het Flex-product meer is, zegt Van der Wind. „Dat spoelt niet uit omdat het een bewerkte ureumstikstof is, het zorgt voor een eerdere uitstoeling van de grasmast in het voorjaar en het zorgt voor een betere kwaliteit van eiwit in het gras.” Voor grasland zijn Flex 11 (24N+S) en Flex 260 (24-2+S) beschikbaar.

Wolswinkel verwacht een uitbreiding van het gebruik van vloeibare kunstmest, omdat boeren steeds preciezer willen en moeten bemesten. „De tijd van de akkerbouwmatige aanpak van graslandbeheer is begonnen, maar we hebben nog een flinke inhaalslag te maken.” Met name in het voorjaar is er met een product als Flex winst te behalen”, legt medewerker Van der Wind, zelf afkomstig van een veehouderijbedrijf, uit.

Met Flex beter eiwit uit gras

Op de uitslagen van veevoederanalyses wordt een getal voor ruw eiwit gegeven. Dit ruwe eiwit wordt bepaald door de stikstof in het product te meten. Er zit hier echter een addertje onder het gras. Alle eiwit die men meet bevat wel 16% stikstof, maar alle stikstof is geen eiwit. Voorbeelden hiervan zijn o.a. nitraat en ammoniak. Een eiwit is opgebouwd uit een reeks van aminozuren. Hoe langer de ketens, hoe hoogwaardiger het eiwit. Als we naar een aminozuur kijken valt op dat de stikstof er hoofdzakelijk voorkomt als een amide stikstof (NH₂ groep aan een koolstof atoom (C) is gekoppeld).

Van stikstof naar eiwit

Een plant zal om aminozuren te maken de stikstof moeten krijgen of maken in amide vorm. Nitraat, nitriet en bijv. ammonium zijn niet amide en worden niet als lichaamseigen ervaren en moeten worden omgebouwd. Het ombouwen kost energie maar de bacteriën kunnen een beperkte hoeveelheid goed verdragen en benutten. Als de gehalten hiervan te hoog worden, worden de dieren als het ware een beetje vergiftigd. Op de analyses kunnen we dit terug vinden als kuilen met een hoge OEB. In andere landen om ons heen werkt met NPN (non proteïne nitrogen = niet eiwit stikstof).

Nu is KAS nog altijd de meest gebruikte stikstofvorm in de Nederlandse land- en tuinbouw welke bestaat uit; Ammonium en Nitraat. De nitraat, welke met de sapstroom wordt opgenomen, wordt in de plant als een “gif” herkend. De plant reageert hierop door de gifstof te verdunnen met water zodat het minder giftig wordt. Dit resulteert in langere slappere cellen en de boer neemt dit waar als groei. Op ureum en ammonium reageren planten geheel anders. Omdat ureum niet als een gifstof wordt gezien en ammonium niet in overmaat kan worden opgenomen, krijgen we een veel gelijkmatiger groei dan bij gewassen welke veel nitraat aangeboden krijgen. Het ruw eiwitgehalte zal op de analyses lager liggen maar de kwaliteit van het eiwit is veel beter. Het eiwit is veel rustiger in de pens. De hoeveelheid NPN is veel lager en wij zien op onze analyses meestal dan ook een lagere OEB.

De gedachte achter Flex Fertilizer

Productie van kwaliteitseiwit op het eigen bedrijf hangt sterk samen met de bemestingskeuzes. Als we de plant gaan voeden met ureum en/of ammonium verbindingen krijgen we dus een betere eiwitkwaliteit. Dit is de gedachte achter de Flex technologie. Flex gaat uit van ureum welke via een speciaal procedé als het ware een ketenmeststof wordt. Het voordeel hiervan is dat je niet alleen een langere beschikbaarheid van de stikstof in amide vorm houdt, maar er ook nog andere elementen aan toe kunt voegen. Zo kun je Flex maken met verschillende sporenelementen. De in Flex aanwezige elementen spoelen niet uit en kunnen ook niet vervluchtigen. Hierdoor ontstaat een hoger stikstof rendement.

Een andere belangrijke bijkomstigheid is dat Flex meststoffen niet zout zijn. Zouten in de bodem zijn negatief voor het bodemleven en ook negatief voor de wateropname capaciteit van planten. Vooral op lichtere gronden kan een hoog zoutgehalte niet alleen eerder tot verdroging leiden maar ook een negatief effect hebben op het bodemleven. Flex technologie is een belangrijke stap in de richting van kwalitatief beter ruwvoer geteeld op het eigen bedrijf waarbij tevens wordt gewerkt aan een verhoogde bodemvruchtbaarheid.

